

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

20 Ekim 2026

Sayı : 30824082-610 - 17072455
Konu : Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mustafa KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

MERSİN MİLLETVEKİLİ
SAYIN MEHMET EMİN EKMEKİN
TBMM 7/45551 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

7/45551
GK 175

SORULAR

Türkiye'de 2017 yılından bu yana ulusal bir politika olarak yürütülen ve uluslararası platformlara da taşınan "Sıfır Atık Projesi", çevre kirliliğinin önlenmesi, geri dönüşüm bilincinin artırılması ve kaynakların verimli kullanılması açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bakanlık raporlarında, projenin uygulanmaya başladığı günden bugüne kadar milyarlarca liralık ekonomik kazanç sağlandığı, milyonlarca ağacın kesilmekten kurtarıldığı ve sera gazı emisyonunda ciddi düşüşler kaydedildiği sıkça vurgulanmaktadır. Ancak, bu olumlu tablonun arka planında, kampanya ve proje kapsamında harcanan kamusal kaynakların şeffaflığı, dağılımı ve denetimi hususunda kamuoyunda ciddi soru işaretleri bulunmaktadır.

Sıfır Atık Kampanyası; merkezi bütçe ödenekleri, yerel yönetimlere aktarılan hibeler, poşet beyannamelerinden elde edilen gelirler ve Dünya Bankası ile Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) gibi uluslararası kuruluşlardan temin edilen milyonlarca dolarlık dış kredilerle finanse edilmektedir. Bu denli büyük ve çok katmanlı bir finansal havuzun yönetilmesinde "malîyet - etkinlik" analizi hayati önem taşımaktadır. Geri dönüşüm altyapısının (atık getirme merkezleri, kompost tesisleri, ayrıştırma üniteleri) kurulması projenin asli unsuru olması gerekirken; bütçenin önemli bir kısmının uluslararası zirvelere, lüks organizasyonlara, reklam ve halkla ilişkiler (PR) faaliyetlerine, kamu spotlarına ve basılı görsel materyallere harcandığı yönündeki iddialar idari bir denetimi zorunlu kılmaktadır.

Ayrıca, yıllardır bütçe tahsis edilen ve Türkiye Emlak Katılım Bankası altyapısıyla yürütülen Ulusal Depozito Yönetim Sistemi'nin (DYS) hayata geçirilme takvimindeki kronik gecikmeler, bu sistem için ithal edilen makine, yazılım ve donanımlara harcanan kamu kaynaklarının verimliliğini tartışmaya açmaktadır. Çevre politikalarının başarısı, sadece toplanan atık miktarıyla değil, o atığı toplamak için harcanan her bir kuruş kamu kaynağının şeffaf bir şekilde hesaba katılmasıyla ölçülür. Bu bağlamda, Sıfır Atık Kampanyası için harcanan paraların net dökümünün vatandaşlarımız adına denetlenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Sıfır Atık Projesi'nin başladığı 2017 yılından 2026 yılına kadar, kampanya kapsamında merkezi bütçeden ve bakanlık öz kaynaklarından harcanan toplam para ne kadardır? Bu toplam harcamanın yüzde kaç doğrudan altyapı yatırımlarına (tesis, araç, konteyner vb.), yüzde kaç medya, reklam, uluslararası zirve, ödül töreni ve tanıtım (PR) faaliyetlerine ayrılmıştır?
- 2- Proje kapsamında Dünya Bankası, EBRD, UNDP veya diğer uluslararası finans kuruluşlarından sağlanan hibe ve kredilerin toplam tutarı döviz bazında ne kadardır? Bu

dış kaynakların projelere göre dağılımı ve harcandığı yerlerin dökümü nedir?

- 3- Ulusal Depozito Yönetim Sistemi'nin kurulması, yazılım altyapısı, depozito iade makinelerinin (RVM) tedariki ve işletilmesi için bugüne kadar harcanan toplam kamu kaynağı ne kadardır? Sistemin tam kapasiteyle devreye alınamamasının yarattığı kamu zararı ve atıl yatırım maliyeti hesaplanmış mıdır?
- 4- Bakanlığınız tarafından yerel yönetimlere "Sıfır Atık Altyapı Desteği" adı altında bugüne kadar ne kadar nakdi ve aynı hibe verilmiştir? Bu hibelerin amaca uygun kullanılıp kullanılmadığına dair bakanlığınız bünyesinde yürütülen mali ve fiziki denetimlerin sonuçları nelerdir?
- 5- Satış noktalarında ücretli hale getirilen plastik poşet uygulaması kapsamında, "Geri Kazanım Katılım Payı" olarak genel bütçeye ve bakanlık döner sermayesine aktarılan toplam gelir ne kadardır? Bu gelirin ne kadarlık kısmı doğrudan sıfır atık projelerinin finansmanında kullanılmıştır?
- 6- Bakanlığınızca ilan edilen "Sıfır Atık projesinden elde edilen ekonomik kazanç" verileri hesaplanırken; projeye yatırılan toplam kamu kaynakları, operasyonel giderler, personel maliyetleri ve tanıtım bütçeleri bu rakamdan düşülmekte midir? Projenin net mali kar / zarar bilançosu nedir?

CEVAPLAR

Bakanlığımız birimi olan Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün Sıfır Atık Projesi kapsamındaki çalışmaları :

- Yerel Sıfır Atık Girişimleri Programı (Local Zero Waste Initiatives Programme) IPA Avrupa Birliği (AB) desteğiyle yerel yönetimlerde sıfır atık girişimlerini destekleyerek çevrenin korunması, iklim değişikliğinin azaltılması ve kaynak verimliliğinin teşvik edilmesini amaçlanmaktadır.

Program Adı: IPA 3 Dönemi 2022 Yılı Programlama

Pencere ve Tematik Öncelik: 3. Pencere "Yeşil Gündem ve Sürdürülebilir Bağlantısallık (Green Agenda and Connectivity)" ve 1. Tematik Öncelik "Çevre ve İklim Değişikliği (Environment and Climate Change)

Proje Süresi: 36 ay

Proje Bütçesi: EUR 8,910,000 (2.610.000 € TA + 6.300.000 € Grant)

Program Ortakları: UNDP Türkiye (Program yürütücüsü)

Türkiye Belediyeler Birliği (Son faydalanıcı)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Sıfır Atık Uygulamaları Daire Başkanlığı (Eş faydalanıcı)

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile Bakanlığımızın yürütmüş olduğu Kirliliğe Karşı Sıfır Atığa Geçiş Girişimi (Shifting to Zero Waste Against Pollution (SWAP) Initiative) Projesi ile gelişmekte olan ülkeleri sıfır atık ve entegre kimyasallar konusunda desteklemek ve teşvik etmek amaçlanmaktadır.

Projeyi Fonlayan Kuruluş: Küresel Çevre Fonu (Global Environment Facility- GEF)

Proje Yürütücüsü: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme-UNDP)

Programın Toplam Bütçesi: 28.035.000 ABD Doları (Ülkemizde Kocaeli, Sierra Leone’de Freetown Şehri, Tunus’ta Tunus Şehri, Çin’de Tianjin Şehri ve Uruguay’da Montevideo şehri olmak üzere beş pilot şehir için toplam bütçe)

Proje Bütçesi: 4.960.000 ABD Doları (ülkemiz için tahsis edilen tutar)

Proje Süresi: 2025-2030 (5 Yıl)

- Belediyeler ve Kadın Kooperatifleri Arasında İş Birliği Sağlanarak Plastik Kullanımının Azaltılması ve Kadınların Plastiksiz Yaşam Hareketinin Desteklenmesi Projesi ile kadınların liderliğini ve çevreci, sürdürülebilir yaşam biçimlerini destekleyerek yerel düzeyde iklim eylemlerine katkı sağlamayı amaçlanmaktadır.

Projeyi Fonlayan Kuruluş: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme-UNDP)

Proje Yürütücüsü: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme-UNDP)

Programın Toplam Bütçesi: 300.000 ABD Doları

Proje Bütçesi: 300.000 ABD Doları

Proje Süresi: 18 ay

Bakanlığımıza bağlı kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluş olan Türkiye Çevre Ajansı’nın Sıfır Atık Projesi kapsamındaki çalışmaları :

24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı “ Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile faaliyetlerine başlayan Türkiye Çevre Ajansı 31860 sayılı ve 08.06.2022 tarihli “Türkiye Çevre Ajansı Tarafından Yapılacak Mali ve Teknik Destekler ile İş Birliğine İlişkin Yönetmelik” kapsamında 2022 yılı itibariyle mali ve teknik destek sağlamaktadır. Bu destekler; şehirlerimizin çevresel altyapısının geliştirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması ve Türkiye’nin İklim Dostu Yeşil Dönüşüm hedeflerine katkı sağlaması amacıyla yürütülmektedir. Türkiye Çevre Ajansı 2022 yılından bu yana yürütmüş olduğu mali ve teknik destekler kapsamında sıfır atık projeleri için 307 ayrı projede 2022-2024 yılları arasında 186.801.000,00 TL, 2025 yılında 365.469.000,00 TL ve 2026 yılında 138.330.000,00 TL olmak üzere toplam 690,6 milyon TL destekte bulunmuştur. Yapılan desteklerin tamamı sıfır atık sisteminin ve altyapısının kurulumu için harcanmış, medya, reklam, uluslararası zirve, ödül töreni ve tanıtım (PR) faaliyetlerine herhangi bir destek verilmemiştir.

Türkiye Çevre Ajansı tarafından 2017-2026 döneminde Sıfır Atık Projesi kapsamında Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Birleşmiş Milletler

Kalkınma Programı (UNDP) gibi kuruluşlardan hibe, kredi veya başka bir finansman kaynağı kullanılmamıştır. Ancak, Türkiye Çevre Ajansı tarafından Avrupa Birliği Erasmus+ Programı'na sunulan 2 adet proje kabul görerek onaylanmıştır. Projelere ait döviz bazındaki bütçe bilgileri ve dağılımları aşağıda sunulmuştur:

a)- KA122-ADU – "Çevre Kurumları Arasında Kapasite Geliştirme ve İyi Uygulama Paylaşımı" Projesi :

Projenin amacı; çevre yönetimi, sıfır atık ve depozito sistemleri alanlarında Avrupa Birliği ülkelerindeki iyi uygulamaları yerinde inceleyerek Türkiye Çevre Ajansı personelinin kapasitesini artırmaktır. Projenin toplam bütçesi 36.910,00 EUR' dur.

b)- KA220-VET – "Sürdürülebilir Eğitim ve Üretim: Atık Yönetimi İçin Dijital Çözümler (DigiWaste)" Projesi :

Türkiye Çevre Ajansı'nın koordinatörlüğünde yürütülen DigiWaste projesi ile, sanayi bölgelerinde oluşan atıkların dönüşümünün dijitalleştirilmesi amaçlamaktadır. Projenin toplam bütçesi 250.000,00 EUR olmakla birlikte projenin koordinatör kuruluşu olan Türkiye Çevre Ajansı'nın bütçe payı 80.500,00 EUR' dur.

Her iki projeye ait süreçler devam etmekle birlikte tahsis edilen bütçe henüz kullanılmamıştır.

Yerel Sıfır Atık Girişimleri Programı (Local Zero Waste Initiatives Programme) IPA Avrupa Birliği desteğiyle yerel yönetimlerde sıfır atık girişimlerini destekleyerek çevrenin korunması, iklim değişikliğinin azaltılması ve kaynak verimliliğinin teşvik edilmesini amaçlamaktadır.

Depozito Yönetim Sistemi iki fazdan oluşmakta olup, 2022 yılında imzalanan protokol ile Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğünün yürütmekle sorumlu olduğu ilk faz Depozito Bilgi Yönetim Sistemi (DBYS); ambalajların işaretlenmesinden piyasaya arz edilmesine, ürünlerin iade makinelerine geri getirilmesinden depozito bedelinin tüketiciye ödenmesine kadar tüm süreçlerin Türkiye Çevre Ajansı kontrolünde dijital platformda yürütüldüğü bir bilişim altyapısı olarak geliştirilmiştir.

Depozito Yönetim Sisteminin ikinci fazı olan Depozito Saha Yönetim Sistemi (DSYS) ise Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi kapsamında tescil edilmiş ve piyasaya sürülmüş ambalajlı içeceklerin tüketimleri sonrasında oluşan boş depozitosu olan ambalajların toplanması, taşınması, ve geri kazanımlarının sağlanmasına yönelik sürecin işletilmesi ve yönetilmesi operasyonlarını içermektedir. Sistem kapsamında kullanılan Depozito İade Makineleri (DİM) ve Sayma-Doğrulama Hatları (SDH) gibi donanımların yanı sıra, bu

donanımların yazılım altyapılarında da yerli ve millî kaynaklardan faydalanılmıştır. DİM ve SDH'ların teknik özelliklerinin belirlendiği kılavuzlar Türkiye Çevre Ajansı tarafından hazırlanmış olup, tescil işlemleri bu kılavuzlarda yer alan kriterlere göre gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda yazılım altyapısı için, 2023 Haziran ayı itibarıyla Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne Depozito Bilgi Sistemi yazılım çalışmaları ve depozitosu olan ambalajların etiketlenmesi faaliyetlerini içeren Depozito Bilgi Yönetim Sistemi kapsamında 6.988.273.615,91 TL ödeme gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda saha kullanılan donanım altyapısı kapsamında; depozitosu olan ambalajlar için iade noktalarının kurulması, tüketiciden iadelerin alınması, bu ambalajların doğrulanması ve geri dönüşüm tesislerine taşınması işlemlerini kapsayan bu süreçte Depozito Saha Yönetim Sistemi Saha Yöneticisi olarak Başkanlığımız iştiraki DOA Çevre Yönetim Hizmetleri A.Ş. yetkilendirilmiştir. Sahada konumlandırılan 2.000 adet DİM için birim başına ortalama 20.000 avro olmak üzere toplamda 2.128.484.000 TL; 100 adet Sayma-Doğrulama Hattı (SDH) için ise makine başına ortalama 150.000 avro olmak üzere 798.181.500 TL tutarında bir yatırım yapılmaktadır.

Türkiye Çevre Ajansı 2022 yılından bu yana yürütmüş olduğu mali ve teknik destekler kapsamında üniversitelere, belediyelere, il özel idarelerine, valilik ve kaymakamlıklara sıfır atık projeleri için 307 ayrı projede toplam 690.6 milyon TL destekte bulunmuştur. Bu hibelerin amaca uygun olarak kullanıldığının tespiti amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza bağlı İl Müdürlükleri bünyesinde kurulan İzleme ve Kontrol Komisyonu tarafından yerinde incelenmekte; her proje için teknik uygunluk, ilerleme durumu ve gerçekleşen imalatlarla ilişkin yerinde tespit tutanakları ve fotoğraflı raporlar düzenlenmektedir. Hakediş ödemeleri sadece projelerin tamamlanmasına müteakip oluşturulan bu tutanaklar ve teknik raporlar sonrası Türkiye Çevre Ajansı Başkanlığınca yapılmaktadır. İzleme ve Kontrol Komisyonunun onay vermediği hiçbir hakediş ödemesi yapılmamaktadır.

“2872 sayılı Çevre Kanunu” ve “03.04.2007 tarih ve 26482 sayılı Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmelik” kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere, il özel idareleri ve birliklere talepleri doğrultusunda; çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin korunması, iyileştirilmesi ve daha temiz bir çevrede yaşanabilmesi amacıyla bütçe imkanları çerçevesinde yardımlar yapılmaktadır.